

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р **Даниела Петрова Дикова**
(ИФ на НМА "Проф. Панчо Владигеров),

на дисертационния труд на
Надежда Симеонова Петрова

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“
в професионално направление
8.3. „Музикално и танцово изкуство“
на тема

„РАЗВИТИЕ НА КЛАВИРНИЯ СЪПРОВОД НА НАРОДНА ПЕСЕН“

Дисертационният труд на Надежда Симеонова Петрова е разработен в съответствие с нормативните изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ и е преминал успешно през регламентирани процедури на обсъждане, контрол и насочване към публична защита на редовно заседание на катедра „Музикален фолклор“ при факултет „Музикален фолклор и хореография“ към АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – гр. Пловдив, състояло се на 16.06.2022 г.

Професионалното развитие на Надежда Петрова преминава под ръководството на всепризнати български клавирни педагози (Елена Велчева и проф. Снежана Симеонова). Концертира като акомпаниятор, но има опит и в камерни, солови изяви, като органист и чембалист. Акомпанияторският опит на Надежда Петрова е свързан с хоровото майсторство и корепетиция на класическо пеене и балет. От 2013 г. е щатен корепетитор към катедра „Музикален фолклор“ на АМТИИ - Пловдив. Освен като пианист, Н. Петрова се дипломира и като педагог на обучението по музика, а по-късно специализира солфедж. Основата, поставена от образованието и акомпанияторския ѝ опит осигуряват успех на изследването на акомпанимента на народната песен.

Както е подчертано в **увода** на дисертационното изследване, **мотивация** на Н. Петрова за създаването на настоящия дисертационен труд се заражда при срещата ѝ с редица специфики и проблеми в работата с народите певци: разнообразието от неравноделни размери; изпълнението на безмензурни песни, елементът на импровизация в безмензурните песни от страна на народните певци и други изпълнителски и ансамблови проблеми. Споделеното от нея: „Натрупаният практически опит ми помогна да установя, че между народните песни с пиано за

оперни певци и за народни певци съществуват както допирни точки, така и доста различия по отношение на фактура, метроритмично разнообразие, използвани композиционни похвати, изпълнителски и ансамблови проблеми, начин на интерпретиране.” Сходствата и разликите стимулират Н.Петрова да проследи какви промени претърпява партията на пианото в жанра „народна песен с клавирен съпровод“ от възникването на професионалната ни музикална култура досега. **Научни публикации, изследващи клавирен акомпанимент на народна песен за народни певци, са голяма рядкост.** Липсата на цялостно изследване е основна провокация за написването на дисертационния труд.

Обектът на изследването на дисертационния труд е клавирния съпровод на народна песен.

Целта на изследването е развитието и трансформациите на клавирния съпровод на народна песен от първите му образци до наши дни, като основни **методи на изследването са** исторически, сравнителен, аналитичен, емпиричен, социологически. За постигането на целта са определени следните **задачи**: систематизиране публикуваните теоретични материали, свързани с народната песен с клавирен съпровод за класически певци и отделно за народни певци; • анализиране на клавирния акомпанимент като произтичащ и неразривно свързан с мелодическите и метроритмически особености на автентичния напев по отношение на структура, форма и лад и използваните от композиторите композиционни похвати и хармоничен език; • проследяване съотношението между песните в размер и безмензурните песни в творчеството на композиторите; • съпоставяне начина на изпълнение на безмензурните песни при класически и народни певци и произтичащите от това специфики на акомпанирането; • изясняване ролята на клавирната партия като част от ансамбъла в народните песни с пиано; • формулиране теоретично изпълнителския паралел между акомпаниране на класически и народни певци; • изследване връзката между клавирната партия и класическия/народния оркестър; • синтезиране стилите особености на акомпаниментите на народни песни при различните композитори и свързаните с тях изпълнителски и ансамблови проблеми на базата на разговори, анкети, наблюдения, педагогическа и концертна практика; • определяне мястото на народната песен с пиано в концертните и конкурсни програми на класическите и народните певци.

Дисертационният труд съдържа общо 360 страници, от които 234 страници основна част – Увод, Четири глави, Заключение, Приноси на дисертационния труд,

Библиография, включваща 176 източници на информация и 5 Приложения в обем от 126 страници.

Структурата на текста се основава на логиката, която разкрива изследователския обект. **Уводът** включва теоретичен обзор на **21** публикациите, близки до темата на дисертационния труд, които с оглед на тяхната систематизация са групирани в четири разновидности – научни трудове, монографии, статии и научни доклади, дидактически пособия, подредени хронологично според годината на тяхното издаване.

Първата глава изследва спецификите на акомпаняторската дейност в жанра „народна песен с клавирен съпровод“. Разгледани са компонентите на жанра поотделно: народната песен (традиционна селска песен, градска песенна култура) и партия на пианото (ролята на акомпанятора като част от ансамбъла, специфики на акомпаняторската професия, особености на клавирния акомпанимент). Базирайки се на публикациите на корифеите в тази област, Н. Петрова очертава своето мнение за жанра „солова народна песен с клавирен съпровод“: „под „солова народна песен с клавирен съпровод“ би следвало да се разбира „солова автентична песен“ с клавирен съпровод. Във фолклора музика и текст са неразривно цяло. Нарушаването на тяхното единство чрез авторска намеса в един от елементите на песента води до разпад на автентичността.“

Втората глава представя народната песни с клавирен съпровод в творчеството на българските композитори от Първо поколение. В края на XIX век за разлика от западноевропейските страни у нас е съхранен фолклорът. Този факт предизвиква интерес към него както от страна на българските изследователи и творци, така и от страна на чуждестранни фолклористи и композитори. Н. Петрова коментира развитието на жанра „народна песен с клавирен съпровод“ в творчеството на: Димитър Попиванов, тандема Христина Морфова и Людмила Прокопова, Андрей Стоянов, Асен Димитров, Йосиф Чешмеджиев, Добри Христов, Александър Кръстев и Петър Динев. Създаденото от тях е своеобразна форма на опазване и съхранение на българския фолклор. По-голямата част от обработените песни за глас и пиано са хармонизирани с класическите тонико-доминантови функции.

Третата глава изследва жанра в творчеството на Второ и Трето поколение български композитори. Народната музика се оказва основният източник за формиране на българския национален стил. Фолклорният първоизточник служи като тема за изграждане на вокално-инструменталната творба. Анализирани са песни от: Любомир Пипков, Панчо Владигеров, Светослав Обретенов, Марин Големинов, Петко Стайнов,

Веселин Стоянов, Филип Кутев, Димитър Ненов, Георги Димитров, Парашкев Хаджиев. Авторите от Трето поколение творили в жанра са Димитър Петков и Тодор Попов. Очертана е ролята на новосъздаденото радио София (1930г.) за развитието на музикалната ни култура, а оттам и на народната песен с клавирен акомпанимент. Н.Петрова гради текста си върху добри теоретични познания и показва похвална работоспособност. Изследването ще спечели, ако обяснителните текстове са последвани от нотните примери.

Четвърта глава говори за народната песен с клавирен съпровод в репертоара на фолклорните изпълнители. Тя е същинската част от докторантското изследване (69 страници). Изследва създаването на сборниците, необходимост при фолклорно академично образование в специалност „Народни инструменти и народно пеене”. В по-голямата си част те са дело на вокални педагози. Централно място е отдадено на Асен Диамандиев и създадените от него „Вокализи“. Възхита предизвика у мен Диаграма No: 1, описваща приемствеността между учител и ученик в творчески и методически аспект.

Заключението обобщава утвърдените в изследването факти. След задълбочена работа и добре направени изводи, Н. Петрова съобщава, че на този етап в българската музикална литература съществуват над 1200 обработки на народни песни за класически и народни певци и ,че в наши дни автентичната народна песен продължава своя живот и развитие единствено при фолклорните изпълнители.

Утвърждавам посочените **8 приноса**: 1. първо изследване на жанра „народна песен с клавирен съпровод“ – от първите опити в зората на професионалното ни музикално изкуство до наши дни; 2. първо диференциране и дефиниране разновидностите на жанра – за класически и фолклорни изпълнители; 3. първо научно изследване на вокалните партии в жанра в творбите на Първо, Второ и Трето поколение български композитори; 4. опит за цялостно проследяване на развитието на клавирния съпровод на народните песни с всички негови компоненти, специфики и клавирна проблематика; 5. първи опит за съпоставка на „народни песни с клавирен съпровод“ за класически певци и фолклорни певци от действащ акомпанятор; 6. систематизиране на публикуваната нотна литература за народни песни за фолклорни изпълнители с клавирен съпровод; 7. създаване авторска класификация с различни параметри на публикуваната нотна литература на народни песни за фолклорни изпълнители с клавирен съпровод, систематизирани в няколко приложения; 8. първи опит за определяне и систематизация на основните изпълнителски и ансамблови клавирни

проблеми при акомпаниране на народни песни, изпълнявани от фолклорни изпълнители.

Авторефератът е съставен от 54 страници, конструиран е по установения образец и точно и ясно резюмира дисертационния текст.

Посочени са три **публикации** по темата: Статии: **„За клавирния съпровод на българската солова народна песен“**; Сборник доклади от международна научна конференция „Наука, образование и иновации в областта на изкуството“, Пловдив, 12-13.10.2017 г., стр. 263-270. **„Изпълнителски проблеми при акомпаниране на народни певци“**; Годишник на АМГИИ, Пловдив, 2017 г., стр. 123- 126 **„Ансамблови проблеми в безмензурни народни песни с клавирен съпровод, изпълнявани от народни певци“**; Пролетни научни четения, Пловдив, 2018 г., стр. 139-14. Текстове представят важни проблеми от дисертационния труд.

Удостоверявам, че дисертационният труд е актуален, авторски оригинален и приносен и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ).

Предлагам на уважаемото научно жури да **бъде присъдена** на **Надежда Симеонова Петрова** за дисертационния ѝ труд на тема **„РАЗВИТИЕ НА КЛАВИРНИЯ СЪПРОВОД НА НАРОДНА ПЕСЕН“** образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“.

03 септември 2022 г.

Проф. д-р Даниела ДИКОВА